

Posudek na diplomovou práci Romany Flemrové
Typologie ženských postav v díle Teodory Dimovové
(KJBS, FF UK, Praha 2012, 58 s.)

Jak sama autorka předesílá, chce se ve své diplomové práci zabývat poetikou postavy se zaměřením na typologii ženských postav v románovém díle současné bulharské spisovatelky Teodory Dimovové (nar. 1960). Pomůckou pro interpretaci jsou jí teoretické koncepce týkající se kategorie postavy a jádrem celé práce má být aplikace teoretických postulátů na konkrétní vybraný materiál. Proto je práce rozdělena na část teoretickou a část analytickou.

V teoretické části se diplomantka skutečně zabývá možnostmi literárněteoretického uchopení postavy a základními pojmy z její poetiky, opírajíc se zejména o monografii Bohumila Fořta *Literární postava. Vývoj a aspekty naratologických zkoumání* (2008) či o podnětné studie Iva Pospíšila, Daniely Hodrové aj.; domnívám se, že by bylo ku prospěchu věci, kdyby se R. Flemrová rovněž seznámila s jednou z nejvíce domestikovaných a rozvíjených naratologických teorií v českém prostředí – *Teorii vyprávění* Franze Stanzela (česky 1988) – zde je zvláště velice podstatný aspekt postavy vypravěče (ostatně sama diplomantka např. na s. 26 píše o „vševědoucím vypravěči“ a užívá i jiných Stanzelových pojmů, ovšem převzatých z odborného diskursu načtených studií); postrádám též např. jakékoli zmínky o typech stylizace postavy, o funkci „masky“ apod. Ke s. 22 bych si dovolil poznamenat, že není všeobecně platné tvrzení, že u realistického románu 19. století „na sebe jméno neupozorňovalo, nic o svém nositeli nevyprávělo“ – naopak četnými aluzemi se ve jménech postav projevovala zejména četba tehdejších autorů, ale to je téma na samostatnou úvahu...

Zároveň s teoretickými východisky je stručně nastíněn vývoj románové postavy v 19. až 20. století s odbočkou k charakteristice postavy ženy v literatuře bulharské (škoda že diplomantka neuvádí – s výjimkou Valeriho Stefanova a esejistického textu Georgiho Markova – více sekundární literatury bulharské provenience věnované kategorii postavy).

Teoretická část je vypracována přehledně, uceleně a vcelku promyšleně, byť jen stručně a nikoli vyčerpávajícím způsobem; diplomantka v ní prokázala dobrou orientaci ve výběru i uspokojivou erudici při hodnocení různých teoretických postulátů.

Analytická část diplomové práce měla ověřit správnost teoretických východisek a aplikovat je na konkrétní umělecké texty, jmenovitě měla být věnována rozborům a interpretacím dvou románů Dimovové (*Matky* a *Adriana*; na analýzu vůbec prvního autorčina románu *Emine* diplomantka z časových důvodů i vzhledem ke zvolené metodologii rezignovala – bylo by proto vhodné, kdyby se k postavě Jany Elindy v rámci fikčního světa Dimovové vyjádřila při obhajobě a naznačila, kam se její práce mohla eventuálně ubírat; nabízí se i problematika ženských hrdinek dramatické tvorby Dimovové) a *Nepojmenovaného románu* jejího otce D. Dimova. Avšak zde již R. Flemrová neměla dostatek času ani sil vše promyslet, a tak je výsledkem spíše „osnova“ budoucí analytické části (citáty, byť jen syrově vypsané, jsou sice relevantní, avšak chybí jejich komentování a hodnocení). Za o něco úspěšněji rozpracovaný (ač mnohdy jen v letmo naznačených úvahách) pokládám alespoň pasus (s. 32-46), v němž se diplomantka zastává Dimovové proti osočování, že v románu *Adriana* pouze vykrádá torzo otcova *Nepojmenovaného románu*. Pokud jde o Dimova prozaika, zabývala se jeho dílem Alena Maxová (mj. překladatelka románu *Tabák*) ve své nevydané práci *Proza Dimitra Dimova* (FF UK, Praha 1968), jež vhodně doplňuje předmět zájmu R. Flemrové.

Potěšující je informace, že diplomantka překládá román *Matky* do češtiny a lze doufat v jeho vydání, avšak interpretace románu je velmi narychlo odbyta (proč si z rozsáhlé plejády postav vybrala jen dvě?). Navíc při práci s citáty (mj. též anglickými) je chvályhodné, že se autorka rozhodla „přeložit alespoň citace z odborných textů“ (s. 9), jejichž překlady jsou uváděny v poznámkách pod čarou, avšak podobným způsobem měla diplomantka postupovat i při citování analyzovaných románů, zejména pak *Matek*, jejichž české vydání opakovaně avizuje

– tím by její práce byla jednak přístupná i nebulharistům, jednak by text poněkud nabyl na objemu, což by bývalo bylo velmi záhodno.

K samotnému výkladu: s. 41 – formulace „postupy typické pro postmoderní literaturu“ by si zasloužila řádného osvětlení (to platí pro celou práci – autorka by si měla přesně vymezit, jak postmodernu chápe); s. 46 – snaží-li se diplomantka o vyvrácení neoprávněného nařčení z nepůvodnosti tvorby Dimovové („jak občas zaznívá z literárních kritik“), měla by tyto literární kritiky reflektovat a podrobněji se jimi zabývat (v soupisu použité literatury nejsou zachyceny ani bibliograficky); zbytečně stručný je závěr celé práce (s. 54-55) – poněkud zarážející je odvolávka na přístupy L. Doležela, aniž by o něm byla v celém textu zmínka a aniž by byl zařazen do seznamu literatury. Navíc ze závěru není jasné, podle jakého klíče autorka jednotlivé ženské figury analyzovala – shrnutí relevantních hledisek, jak v průběhu psaní vykristalizovala (nestačí napsat jména vědeckých autorit, ale co konkrétně autorce posloužilo při daném výzkumu), a zcela chybí nějaké ucelené typologické srovnání. Vyzývám diplomantku k tomu, aby pomyslný dopracovaný závěr přednesla při obhajobě.

Formální výhrady k textu: v prohlášení (s. 1) diplomantka neadekvátně píše o bakalářské práci („*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně*“; u anglického abstraktu (s. 3) je pod vlivem češtiny nesmyslné Dimovova; na jiných místech se projevuje jistá chvatnost při závěrečné redakci textu, ačkoli celková úroveň textu naznačuje, že časový nedostatek poznamenal jinak zajímavou a (latentně) hodnotnou práci negativním způsobem; jen namátkou několik ukázek nedbalých korektur: na mnoha místech chybějí tečky (a uvozovky) na konci větných celků (resp. citátů); hojné překlepy i chybné tvary v češtině i bulharštině: s. 7: академия (m. náležitěho академия); s. 8: s vyjímkou (m. s výjimkou), podobně s. 25: vyjímečných; s. 10: prováze[t]; s. 11: vzájm[e]m[m]ně, v[n]ějších; s. 12: fu[n]kcí; s. 13: akta[n]t[ú], funkcio[n]álnímu; s. 14: především[í]m, ve svých prace[í]ch; s. 15: neboť[ť], Forst[er]; s. 16: j[e]jíž; s. 17: id[n]d]ividuálností, cho[ď]vání; s. 20: entit[ám], nesmyslná a nesrozumitelná věta: „*Prostřednictvím jednání postav se ke čtenáři zřejmě nejlépe dostává zdrojů [proč genitiv?] implicitních významů, neboť nám umožňuje [co je podmětem?] sledovat, hodnotit jejich [zřejmě postav?] morální vlastnosti, názory, postoje, motivace, city a svůj [?] vztah k okolí.*“; s. 21: doplňující[c]h; s. 24: pídí se po smysl[u], ři[í]ci; s. 25: kam zmizela pozn. 56?; s. 26: skrzevá (těž s. 39), před[e]vším; s. 28: bulharismus démoničná [tj. démonická]; s. 30: souvs[z]tažností; s. 32: Dimovové způsob psaní ..., jenž ji markantně odlišuje od tvorby svého [jejího!] známějšího otce; s. 33: hrdinové ... nejsou spojeny[i], Adamov – náčelníka; s. 34: vnějš[í]mi, bratr ... je[n]ž; s. 36: se v románu se dozvídáme, без[з]условно; s. 39: екзалтира[ш]е, слънь[ц]ето, по стълв[б]ите Ад[а]маов; s. 41: nassává; s. 51: Javořininy[i] žáci; s. 54: zabí[ý]váme; s. 56: *Uvod do strukturální analýzy vypravění.*

Po dlouhém váhání doporučuji práci – vzhledem k uspokojivé úvodní teoretické části a několika dobrým analytickým postřehům – k obhajobě, třebaže má četné rezervy a nedostatky a je formálně odbyta, a dokáže-li diplomantka smysluplně vyložit a alespoň ústně doformulovat, k jakým závěrům došla a v čem by její výzkum mohl eventuálně pokračovat, navrhuji diplomovou práci Romany Flemrové hodnotit jako dobrou.

V Praze dne 6. září 2012

Marcel Černý